

Dienst Justitiële Inrichtingen
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Oktober 2020

Nieuwsbrief VOM

Met deze nieuwsbrief houden we u op de hoogte van de laatste ontwikkelingen in het programma Vrijheidsbeneming Op Maat (VOM).

In deze nieuwsbrief leest u over:

- ➔ KV Zuid: een inhoudelijk en pragmatisch alternatief voor justitiële jeugd in Zuid-Nederland
- ➔ RJI De Hartelborgt legt verbinding tussen binnen en buiten
- ➔ Onderzoek naar inschatting verblijfsduur door Forensisch Centrum Teylingereind
- ➔ Afspraken over doorlopende behandelkosten in KV
- ➔ Nieuwe ideeën ontdekken voor meer maatwerk

Iedereen zet een stapje extra om kansen te creëren voor deze jongeren

Sinds 2 april is de Kleinschalige Voorziening Zuid in bedrijf. De lockdown door het coronavirus bemoeilijkte de eerste start. Maar Irene Bos (hoofd behandeling Via Jeugd) is trots op waar de KV nu al staat. 'Nu JJI het Keerpunt begin dit jaar is gesloten, is de KV een inhoudelijk, en zeker ook een pragmatisch, justitieel alternatief voor de (jeugd)strafrechtketen. Ketenpartners in de regio weten ons steeds beter te vinden.'

De kleinschalige voorziening (KV) Zuid in het Limburgse Cadier en Keer (naast Maastricht) is gehuisvest op het terrein van Via Jeugd. De gedachte is dat de KV op termijn 16 plaatsen biedt: 8 voor civielrechtelijke jongeren en 8 voor strafrechtelijke jongeren. Momenteel is er alleen plaats voor 8 jongeren met een strafrechtelijke titel. In de KV krijgen zij toezicht, begeleiding en beveiliging op maat en blijven hun positieve contacten met ouders, school of werk zoveel mogelijk in stand. Sinds de opening heeft de KV 5 jongeren in de leeftijd van 12 tot 24 jaar begeleid. Gemiddeld verbleven zij

KV Zuid in Cadier en Keer

2 maanden in de KV. ‘Door het coronavirus kwam de instroom langzaam op gang’, vertelt Irene. ‘Zittingen van de rechtbank gingen niet door, in digitale overleggen was nog niet iedereen even bedreven en mijn geplande presentaties over de KV bij ketenpartners werden uitgesteld. Die heb ik inmiddels wel kunnen doen en ketenpartners weten ons dan ook steeds beter te vinden.’

Behandelplan visueel en digitaal toegankelijk

Irene: ‘Zodra een jongere in de KV wordt geplaatst, maken we samen met de jongere en zijn ouders, degene die de jongere heeft aangemeld (jeugdclassering, 3RO of Raad voor de Kinderbescherming) en de gedragswetenschapper een plan.’ In het plan worden onder andere de afspraken vastgelegd rondom dagbesteding, de vrijheden en de controle. ‘Het hele plan is voor de jongere digitaal toegankelijk en mooi visueel vormgegeven. Zo sluit het beter aan bij de leefwereld van de jongeren. Met een eigen inlogcode hebben zij continu inzicht in hun plan. Ze zien bijvoorbeeld waar ze zelf mee aan de slag moeten en welke afspraken ze hebben. Op die manier worden zij meer gemotiveerd om verantwoording te nemen voor hun traject.’

“Jongeren halen ook motivatie uit de plaatsing in een KV”

Al doende leren

De plannen van jongeren, maar ook de aanmeldings- en plaatsingsprocedure worden voortdurend geëvalueerd. Irene: ‘Het is een gezamenlijke zoektocht, waarin we al doende leren en verbeteren. Zo vragen we nu op een eerder moment toestemming voor plaatsing aan Divisie Individuele Zaken (DIZ) van DJI. Als het nodig is kunnen we bijvoorbeeld nog extra risico-onderzoeken inzetten. Het akkoord van DIZ kan dan ook direct mee naar de rechter. En het voorkomt verkeerde verwachtingen bij jongeren en ouders

De rechter beslist over de vrijheidsbenemende maatregel, maar DIZ beslist of de jongere die maatregel in de KV mag uitvoeren.’

Creativiteit

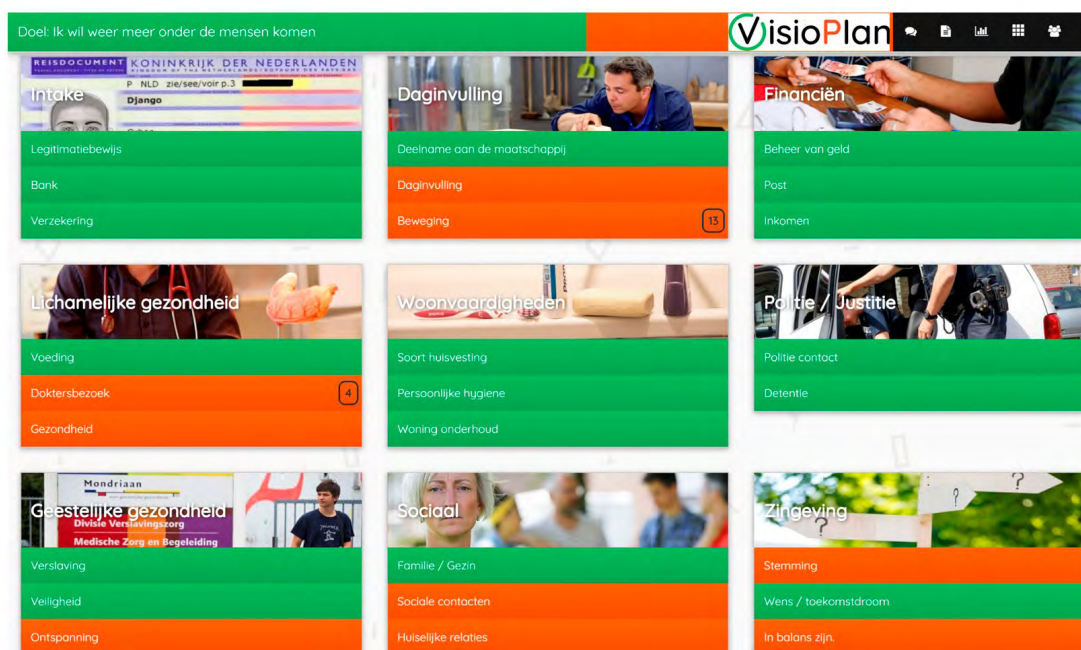
Daarnaast levert de praktijk ook informatie op voor bijvoorbeeld de plaatsingscriteria voor de KV. Irene merkt dat ketenpartners en KV-medewerkers enthousiast worden om een jongere in zijn kracht te kunnen zetten. ‘Iedereen moet daarvoor een stapje extra zetten, verder kijken dan zijn neus lang is en creatiever worden om er voor de jongere het beste uit te halen. Dat stimuleert enorm. En jongeren halen zelf ook motivatie uit het feit dat ze naar de KV mogen in plaats van naar een verre JJI.’ De komende maanden wil Irene vooral het netwerk van de KV verder uitbreiden. ‘Een nauwere samenwerking met scholen en bedrijven, geeft ons en de jongeren meer mogelijkheden. School en werk behouden is een van de grootste uitdagingen voor deze jongeren. Dan is het belangrijk om als KV daarin goede contacten te hebben. Zo kunnen we jongeren kansen en alternatieven bieden om echt die draai te maken in hun leven.’

Stand van zaken andere Kleinschalige Voorzieningen

Naast de KV Zuid en KV Amsterdam komen er nog 3 Kleinschalige Voorzieningen.

De KV Noord is bezig met een plan van aanpak. Verwacht wordt dat de KV per 1 januari 2021 kan opstarten.

Voor de regio's Rotterdam-Rijnmond en Den Haag heeft DJI potentiële aanbieders uitgenodigd een subsidieaanvraag te doen. Deze aanvragen zijn beoordeeld. In de regio Rotterdam-Rijnmond wordt Timon de KV aanbieder. En het Leger des Heils wordt KV aanbieder in de regio Den Haag. De KV's starten per 1 juli 2021.

Digitaal behandelplan KV Zuid

RJI De Hartelborgt legt met pilot Transforensische Zorg verbinding tussen binnen en buiten

Een jongere en zijn gezin die direct na schorsing uit de JJI met gezinstherapie kunnen starten. Of jongeren die kunnen doorgaan met specialistische hulp die ze al kregen vóór ze in de JJI kwamen. Maar ook de JJI-gedragswetenschapper die na detentie bij de jongere thuis de gestarte JJI-interventie voortzet. De pilot Transforensische Zorg onderzoekt in de praktijk hoe alle betrokken organisaties zo'n doorlopende zorglijn voor elkaar kunnen krijgen.

RJI De Hartelborgt

De pilot richt zich op jongeren uit de regio Rijnmond die zijn geplaatst op de kortverblijf afdelingen van De Hartelborgt. Zodra een jongere binnenkomt in de JJI verzamelt een gedragswetenschapper samen met ketenpartners alle relevante informatie: welke hulp heeft de jongere eerder gehad en is er al hulp betrokken?

Ketenoverleg

Voordat, binnen 14 dagen, de eerste raadkamer plaatsvindt, wordt een ketenoverleg gehouden. Daarbij zitten de jongere en ouders aan tafel samen met de JJI-gedragswetenschapper, de raadsonderzoeker van de Raad voor de Kinderbescherming, de reclassering (vanuit de GI of de 3RO) en eventueel betrokken ambulante hulpverleners. Samen bespreken zij wat er nodig is om de jongere te motiveren en om recidive te voorkomen.

“We proberen vooral versnelling te vinden in de keten.”

Geen gemakkelijke start

Maartje Kranen is beleidsmedewerker bij de Rijks Justitiële Jeugdinrichting en betrokken bij de pilot die in april 2020 van start ging. ‘Het coronavirus maakte de start niet gemakkelijk. Professionals konden niet met elkaar aan tafel en ouders mochten niet komen. Met thuiswerken en beeldbellen ging het ook, maar het werkt beter om fysiek bij elkaar te zijn.’

Reclassering zet hulp in

Maartje legt uit dat de medewerker van de Reclassering verantwoordelijk is voor de inzet van de hulp die wordt afgesproken bij het ketenoverleg. ‘De reclasserder legt contact met de Forensische Tafel. In dat overleg bekijken forensische zorgaanbieders gezamenlijk wie het meest geschikte aanbod heeft. Je wilt voorkomen dat een jongere nog weken of maanden op hulp moet wachten na de JJI. Dat doet afbreuk aan de motivatie. Recent was er een jongere bij wie al eerder was vastgesteld dat hij Multidimensionele Familietherapie (MDFT) nodig had. De gemeente was akkoord en de jongere stond bij een aanbieder op de wachtlijst. Dankzij bemiddeling is de jongere naar voren gehaald, is de therapeut gestart in de Hartelborgt en kon de gezinstherapie meteen na zijn schorsing verdergaan.’

Samenwerking verstevigen en uitbreiden

Hoe logisch zo’n doorlopende zorglijn klinkt, zo weerbarstig is de praktijk. Financiële barrières spelen bijvoorbeeld een rol. De betaling van ambulante jeugdhulp en JJI-hulp komt uit verschillende potjes. Maartje: Die structuren kunnen we niet veranderen,

Foto: Tim Mossholder via Unsplash

maar de pilot wil voorkomen dat jongeren daardoor gedupeerd raken. Dat doen we vooral door versnelling in de keten te zoeken om maatwerk te leveren in de zorg aan jongeren. Aan de hand van voorbeelden onderzoeken we met alle organisaties het proces en waar er versnelling te behalen valt. Als blijkt dat het niet is gelukt om hulp in te zetten, terwijl de jongere wel een hulpvraag had, dan analyseren we hoe dat komt en bespreken hoe we dat kunnen verbeteren. Met informatievoorziening investeren we in de verbinding van professionals, zodat ze weten welke jongeren tot de pilotdoelgroep behoren en met wie ze dan moeten afstemmen. Dan kunnen we zoveel mogelijk jongeren helpen.’

Elkaar vinden

De pilot loopt tot april 2021. Dan moet er een proces liggen waarmee de betrokken professionals rondom de jongere de zorg voor, tijdens en na het verblijf in de JJI kunnen laten doorgaan. Maartje: ‘Als die professionals elkaar steeds beter weten te vinden, dan kunnen we daarin goede stappen zetten.’

Als je weet hoe lang een jongere blijft, kun je veel gericht aan de slag

Van de meeste jongeren die binnenkomen in een JJI is vooraf niet duidelijk hoelang zij er blijven. Een gemiste kans, vindt Forensisch Centrum Teylingereind. Daarom gaat het in een pilot onderzoeken of de verblijfsduur vooraf objectief is in te schatten. Om zo de ondersteuning en hulp voor de jongere gericht te kunnen inzetten.

Projectleider Carla van Vliet legt uit dat er in Teylingereind jaarlijks ruim 500 jongeren binnenkomen en uitstromen. 'Gemiddeld blijven zij 30 dagen. Maar welke jongere 2 weken blijft en wie er 3 maanden blijft, dat weten we niet bij binnenkomst. Toch krijgen zij allemaal in het begin hetzelfde aanbod. Dat is inefficiënt. Want waarom zou je een jongere het standaard programma laten volgen, als je weet dat hij maar 3 weken blijft, hij zich bijvoorbeeld al aan het voorbereiden was op een heftruckexamen waar hij dan beter zijn aandacht op kan richten en hij bovendien veel meer heeft aan herstelgesprekken met zijn ouders? Met een programma op maat zorgen we dat ook een kort verblijf zinvol wordt.'

Dossieronderzoek

Tijdens de pilot doet een onderzoeker van de Academische Werkplaats Risico Jeugd (AWRJ) samen met medewerkers van Teylingereind dossieronderzoek. Daarbij kijken ze bijvoorbeeld naar eerdere veroordelingen, de ernst van het delict en de complexiteit van de problematiek van de jongere. Maar ook of de jongere een netwerk heeft dat hem steunt, de thuissituatie en of de jongere open staat voor begeleiding. Daarnaast voeren ze gesprekken met ervaringsdeskundigen, zoals jongeren, reclasseringsmedewerkers, officieren van justitie en raadsonderzoekers van de Raad voor de Kinderbescherming. Zij kennen misschien nog andere factoren die iets kunnen zeggen over de verblijfsduur. En zij kunnen de eerste bevindingen uit het dossieronderzoek bevestigen of tegenspreken. Carla: 'Op die manier hopen we te komen tot objectieve indicatoren waarmee we binnen 1 week de verblijfsduur kunnen voorspellen. Het kan ook zijn dat we ontdekken dat het bij verschillende betrokken organisaties wél duidelijk is wat de te verwachten verblijfsduur is, en dat vooral de JJI's daarvan niet op de hoogte zijn. Dan is het belangrijk een set specifieke vragen te formuleren over onder andere leefgebieden, netwerk, problematiek en toekomstperspectief om een voorspelling te kunnen doen.'

Toetsen

Na het onderzoek volgt een periode van toetsen: komen de voorspellingen overeen met de werkelijke verblijfsduur? Met de pilot wil Teylingereind een stevig fundament leggen voor concreet en passend aanbod op maat in de JJI (straks Forensisch Centrum Jeugd), en voor daarna. Carla: 'Het is niet dat we nu helemaal geen rekening houden met persoonlijke situaties, maar het gebeurt onvoldoende gestructureerd. Dat willen we verbeteren. Zodat je weet of je vooral intern aanbod moet organiseren of dat je beter de reclasseringsmedewerker of externe behandelaar snel in huis kunt halen om zaken te regelen aansluitend aan het verblijf in de JJI. Zo draagt deze pilot bij aan betere screening en diagnostiek, en aan doorlopende zorgtrajecten na de JJI/FCJ (transforensische zorg).'

Tijdelijke afspraken over kosten doorlopende jeugdhulp in KV

DJI betaalt voorlopig het doorlopende zorgtraject van jongeren die vanuit de JJI/FCJ naar een KV gaan. Na 2 jaar wordt deze afspraak geëvalueerd.

Jongeren kunnen tijdens het laatste gedeelte van een jeugd-detentie of PIJ-maatregel in een KV verblijven. Zo kan de overgang naar buiten geleidelijk verlopen. De behandeling die gestart is in de JJI –straks Forensisch Centrum Jeugd (FCJ)– kan dan doorlopen in de KV. De gemeente is volgens de Jeugdwet verantwoordelijk voor de inzet van strafrechtelijke jeugdhulp. Terwijl DJI dat is tijdens een vrijheidsbenemende titel. In de regelgeving is nog geen rekening gehouden met de specifieke groep jongeren die in de KV wordt geplaatst.

Doorlopende zorg en financiering

Om doorlopende zorg zoveel mogelijk te garanderen heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid besloten om ook de financiering te laten doorlopen. DJI betaalt dus de doorlopende jeugdhulp in de KV. Start een jongere in de KV met een nieuw zorgtraject, dan betaalt de gemeente wel direct voor die jeugdhulp.

Definitief besluit na 2 jaar

DJI monitort de inzet van jeugdhulp die DJI en de gemeente inzetten tijdens het verblijf in de KV om meer inzicht te krijgen: hoe vaak komt dit voor, wat is het effect op de continuïteit van zorg, wat zijn de gemiddelde kosten en voor hoeveel extra administratieve lasten zorgen 2 financieringsstromen binnen de KV? Na maximaal 2 jaar en een evaluatie besluit het ministerie van Justitie en Veiligheid wie verantwoordelijk is voor deze kosten, en wie dus financiert.

Dit najaar brengt DJI een factsheet uit over de financiering van jeugdhulp en andere kosten voor jongeren in een KV.

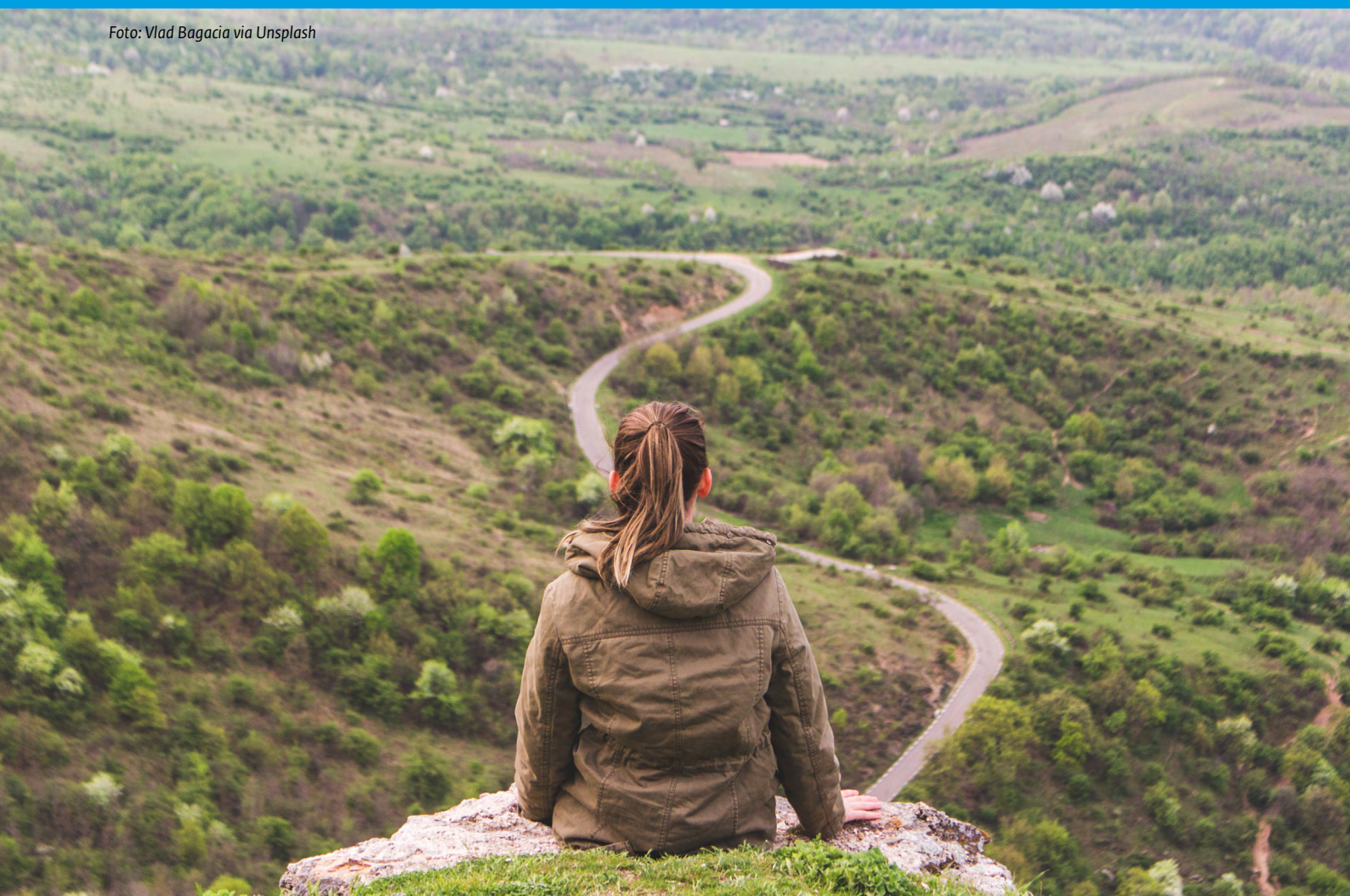
Van het paadje af om nieuwe manieren te ontdekken

Wat hebben Booking.com, Defensie, architecten en game developers te maken met het Programma Vrijheidsbeneming op Maat (VOM)? Bij deze en andere bedrijven en organisaties doet een innovatieteam inspiratie op. ‘We willen echt ‘out of the box’ denken’, vertelt projectleider Imke Ridder. ‘Via een speciale innovatiemethode gaan we op ontdekkingsreis, met als doel terug te keren met concrete ideeën voor meer maatwerk in vrijheidsbeneming van justitiële jeugd.

Het programma VOM wil het behandel-, scholings- en begeleidingsaanbod en beveiliging vernieuwen en meer variëren. Met de tegeltjeswijsheid “Als je doet wat je deed, krijg je wat je altijd kreeg” in gedachten, is VOM op zoek naar nieuwe manieren die

bijdragen aan recidivevermindering. Die nieuwe manieren kunnen gebruikt worden in de trajecten voor jongeren, maar ook voor kaders en methodieken voor professionals in een KV en FCJ.

Foto: Vlad Bagacia via Unsplash

VOORT-methode

Imke: 'We werken via de VOORT-methode. Dat staat voor Vertrekken, Ontdekken, Ontwikkelen, Reflecteren en Terugkeren. Het team bestaat onder andere uit medewerkers van de JJI's, KV's, hoofdkantoor DJI en ketenpartners zoals de Raad voor de Kinderbescherming, Young in Prison (YIP) en Levvel (voorheen Spirit en Bascule). We zitten nog volop in de inspiratiefase. Iedere deelnemer richt zich op een bepaald thema, zoals onder andere inspirerende gebouwen en omgeving, professionele trots en deskundigheid, autonomie en invloed van jongeren, en diversiteit en culturele rijkdom. Via websearch en gesprekken met mensen uit hele andere disciplines gaan we op zoek naar ideeën die bruikbaar kunnen zijn voor VOM. Niet om ze allemaal 1-op-1 over te nemen, maar op onderdelen misschien wel. Dat zal de tijd leren. En natuurlijk bouwen we daarbij voort op wat al goed loopt.'

Games en eigen mentor

Zo ging beleidsadviseur Maurice van der Stoel op zoek naar hoe je in de behandeling beter kunt aansluiten bij de leefwereld en de digitale skills van jongeren. Hij sprak bijvoorbeeld met een bedrijf dat serious games ontwikkelt om te leren. 'Want waarom blijven jongeren games spelen? Omdat ze positief beloond worden. Precies wat veel van onze jongeren nodig hebben. Net als dat ze in games eigen keuzes kunnen maken, experimenteren, falen en leren.' Ook kwam Maurice meer te weten over hoe je met Virtual

“Op zoek naar ideeën om in de behandeling beter aan te sluiten bij de leefwereld en digitale skills van jongeren.”

Reality bijvoorbeeld situaties op straat kunt nabootsen. 'Het is voor een (LVB-) jongere gemakkelijker om daarover direct het gesprek aan te gaan dan over een situatie die hij of zij in het verleden meemaakte. En ik maakte kennis met de JIM-methode. Dat is een mentor die de jongere zelf kiest en die meedenkt over hoe hij zijn leven weer op de rit kan krijgen. Dit om te doorbreken dat jongeren hulpverlening vaak niet meer vertrouwen of vinden dat een behandelaar niet weet waar hij het over heeft omdat die de problemen niet heeft ervaren.'

Vernieuwende en toekomstbestendige voorstellen

Om alle 'gekke' ideeën van buiten binnen toepasbaar te maken, toetst het innovatieteam die ideeën bij een klankbordgroep. Ook gaat het team in gesprek met jongeren en hun ouders, ketenpartners en professionals. Waar ergeren zij zich aan, waar zitten ze mee of wat vinden ze juist prettig. Imke: 'Op die manier proberen we te ontdekken waar de belangrijkste behoefte ligt van deze 'klanten'. Samen met de inspirerende ideeën leidt dit tot 5 vernieuwende en toekomstbestendige voorstellen voor meer maatwerk in behandeling, beveiliging en nazorg.'

Contact

Vragen, reacties of suggesties voor onderwerpen? Wilt u zich aanmelden voor de nieuwsbrief of deze niet meer ontvangen? Mail het programma VOM: vom@dji.minjus.nl

U ontvangt deze nieuwsbrief omdat u betrokken bent bij of geïnteresseerd bent in VOM. Stuur de nieuwsbrief gerust door aan collega's of lokale partners.

Eerdere edities van de nieuwsbrief en meer informatie over het Programma VOM vindt u op de [VOM-pagina](#) op de DJI-website.

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van het Programma Vrijheidsbeneming Op Maat (VOM), Divisie Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinrichtingen, Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI).

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

